

Pharaoh's dream

Rashi

(15) תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפָתוֹר אֹתוֹ. תִּאֲזִין וְתִבִּין חֲלוֹם לְפָתוֹר אֹתוֹ: תִּשְׁמַע. לְשׁוֹן הַבְּנָה וְהֶאֱזִינָה, כְּמוֹ ~ שׁוֹמֵעַ יוֹסֵף (לְקַמֵּן מִבְּכָג), ~ אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ (דְּבָרִים כח:מט), אֲנִטְוֹדָרָאֲרֵשׁ בְּלַע"ז (תְּבִינ): (16) בְּלַעְדֵּי. אִין הַחֲכָמָה מְשָׁלִי, אֶלָּא "אֶל הַיָּם יַעֲנֶה", יִתֵּן עֲנִיָּה בְּפִי ל"שְׁלוֹם פְּרַעֲה": (יט) דְּלוֹת. כְּחוֹשׁוֹת, כְּמוֹ "מְדוּעַ אַתָּה כָּכָה דָּל" (שְׁמוּאֵל ב' יג:ד) דְּאֲמַנּוּן: וְרַקוֹת בְּשָׂר. כָּל לְשׁוֹן 'רַקוֹת' שְׁבַמְקָרָא חֲסָרֵי בְּשָׂר, בְּלוֹשָׁרֵשׁ (חֲסָרוֹת) בְּלַע"ז: (23) צְנֻמוֹת. 'צוֹנְמָא' בְּלְשׁוֹן אֲרָמֵי סַלַע (ב"ב יח ע"א), הָרִי הוּן כְּעַץ בְּלִי לְחִלוּחַ וְקִשׁוֹת כְּסַלַע, וְתִרְגוּמוֹ 'נָצוּן לְקָנוּ', נָצוּן, אִין בְּהוּ אֶלָּא הִנָּח לְפִי שְׁנִתְרוֹקְנוּ מִן הַזֶּרַע: (26) שְׁבַע שָׁנִים וְשְׁבַע שָׁנִים. כָּלָן אִינּוּן אֶלָּא שְׁבַע, וְאֲשֶׁר נִשְׁנָה הַחֲלוֹם פְּעַמִּים לְפִי שֶׁהִדְבָּר מְזַמֵּן, כְּמוֹ שֶׁפָּרֵשׁ לוֹ בְּסוּף "וְעַל הַשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם וְגוֹמֵר" (לְהַלֵּן פְּסוּק לַב). בְּשְׁבַע שָׁנִים הַטּוֹבוֹת נֶאֱמָר "הִגִּיד לְפְרַעֲה" (לְהַלֵּן פְּסוּק כה), לְפִי שֶׁהִיָּה סְמוּךְ, וּבְשְׁבַע שָׁנֵי רָעָב נֶאֱמָר "הִרְאָה אֶת פְּרַעֲה" (לְהַלֵּן פְּסוּק כח), לְפִי שֶׁהִיָּה הִדְבָּר מְפֻלָּג וְרַחוּק נוֹפֵל בּוֹ לְשׁוֹן מִרְאָה: (30) וְנִשְׁכַּח כָּל הַשְּׁבַע. הוּא פְתִירוֹן הַבְּלִיעָה:

Bereshit 41:15-38

15 וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל-יוֹסֵף זַלְכֹּם זַלְכֹּמֵי וַפְתַּר אִין אֹתוֹ וַאֲנִי שְׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע זַלְכֹּם לְפָתוֹר אֹתוֹ: 16 וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת-פְּרַעֲה לֵאמֹר בְּלַעְדֵּי אֶ-לֵהִים יַעֲנֶה אֶת-שְׁלוֹם פְּרַעֲה: 17 וַיַּדְבֵּר פְּרַעֲה אֶל-יוֹסֵף בְּזַלְכֵי הַנְּגִי עֲמִיד עַל-שִׁפְתַי הַיָּאֵר: 18 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שְׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאֹת בְּשָׂר וַיִּפֹּת תָּאֵר וַתִּרְעַלְיָהּ בְּאִיזוֹ: 19 וְהִנֵּה שְׁבַע פְּרוֹת אֲנֻרוֹת עֹלֹת אֲנֻרֵיהֶן כְּלוֹת וְרַעֲלוֹת תָּאֵר מֵאֵד וְרַקוֹת בְּשָׂר לֹא-דָאִיתִי כְּהִנֵּה בְּכָל-אַרְצֵן מִזֵּהִים לְרַע: 20 וְהַאֲכַלְיָהּ הַפְּרוֹת הַרַקוֹת וְהַרַעֲלוֹת אֶת שְׁבַע הַפְּרוֹת הַרַאשִׁיטוֹת הַבְּרִיאֹת: 21 וְהַבְּאֵנָה אֶל-קַרְבְּנָה וְכֹל נֹדַע כִּי-בָאוּ אֶל-קַרְבְּנָה וּמִרְאִיהֶן לַע כֹּאֲשֶׁר בְּתוֹמְכִיהָ וַאֲיָקֹז: 22 וַאֲרָא בְּזַלְכֵי וְהִנֵּה | שְׁבַע שִׁבְלִים עֹלֹת בְּקַנָּה אֲנֻד מְלֹאֹת וְטַבּוֹת: 23 וְהִנֵּה שְׁבַע שִׁבְלִים צְנֻמוֹת הַקּוֹת שִׁדְפוֹת קָדִים צְמֻזוֹת אֲנֻרֵיהֶם: 24 וְתִבְלַעְוּן הַשִּׁבְלִים הַהַקּוֹת אֶת שְׁבַע הַשִּׁבְלִים הַטַּבּוֹת וַאֲמַר אֶל-הַזֹּרֵטָמִים וַאֲיִן מִגִּיד כִּי: 25 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-פְּרַעֲה זַלְכֹּם פְּרַעֲה אֲנֻד הוּא אֶת אֲשֶׁר הָא-לֵהִים עֲשִׂה הִגִּיד לְפְרַעֲה: 26 שְׁבַע פְּרוֹת הַטַּבּוֹת שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה וְשְׁבַע הַשִּׁבְלִים הַטַּבּוֹת שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה זַלְכֹּם אֲנֻד הוּא: 27 וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הַרַקוֹת וְהַרַעֲלוֹת הַעֹלֹת אֲנֻרֵיהֶן שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה וְשְׁבַע הַשִּׁבְלִים הַרַקוֹת שִׁדְפוֹת הַקָּדִים יִהְיוּ שְׁבַע עֲנֵי רָעָב: 28 הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל-פְּרַעֲה אֲשֶׁר הָא-לֵהִים עֲשִׂה הִרְאָה אֶת-פְּרַעֲה: 29 הִנֵּה שְׁבַע שָׁנִים בְּאֹת שְׁבַע גְּדוֹל בְּכָל-אַרְצֵן מִזֵּהִים: 30 וְקָמוּ שְׁבַע עֲנֵי רָעָב אֲנֻרֵיהֶן וְנִשְׁכַּחוּ כָל-הַשְּׁבַע בְּאַרְצֵן

מִצָּרִים וְכֹלֵה הָרֶעֶב אֶת־הָאָרֶץ: 31 וְלֹא־יִדְעַ
הַשֹּׁבֵעַ בְּאֶרֶץ מִפְּנֵי הָרֶעֶב הֲיִהְיֶה אֲזֵרֵי־כֹחַ
כִּי־כֹבֵד הוּא מְאֹד: לֵב וְעַל הַשְּׁנוֹת הַזֵּוּלִים
אֶל־פְּרֵעָה פְּעָמִים כִּי־זָכוֹן הַדְּבַר מֵעַם הָאֱלֹהִים
וּמִמֶּנָּהר הָאֱלֹהִים לַעֲשִׂיתוֹ: 33 וְעַתָּה יֵרָא פְּרֵעָה
אִישׁ זָבוֹן וְזָכָם וַיִּשְׁתַּהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם:
34 יַעֲשֶׂה פְּרֵעָה וַיִּפְקֵד פְּקָדִים עַל־הָאָרֶץ וְזִמְשֵׁ
אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם בְּשֹׁבֵעַ עֲנִי הַשֹּׁבֵעַ: 35 וַיִּקְבְּלוּ
אֶת־כָּל־אֹכְלֵי הַשְּׂדֵיִם הַטְּבוֹת הַבָּאֵת הָאֵלֶּה
וַיִּצְבְּרוּ־בָר תְּנוֹת יַד־פְּרֵעָה אֹכְלֵי בְּעָרִים וְשָׂמְרוּ:
36 וְהָיָה הָאֹכְלֵי לְפָקְדוֹן לְאֶרֶץ לְשֹׁבֵעַ עֲנִי הָרֶעֶב
אֲשֶׁר תִּהְיֶינָּה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא־תִכְרַת הָאָרֶץ
בְּרֶעֶב: 37 וַיִּיטֵב הַדְּבַר בְּעֵינֵי פְּרֵעָה וּבְעֵינֵי
כָּל־עַבְדָּיו: 38 וַיֹּאמֶר פְּרֵעָה אֶל־עַבְדָּיו הֲנִמְצָא
כֹּהֵן אִישׁ אֲשֶׁר רִוּוּ אֵל־לָהִים בּוֹ:

(31) וְלֹא יִדְעַ הַשֹּׁבֵעַ. הוּא פְּתָרוֹן "וְלֹא נֹדַע
כִּי בָאוּ אֶל קַרְבָּנָה" (לְעִיל פְּסוּק כ"א):
(32) נָכוֹן. מְזֻמָּן: (34) וְחִמְשׁ. כְּתַרְגוּמוֹ "וַיִּזְרוּ",
וְכֹן~וְחִמְשִׁים" (שְׁמוֹת יג:ח): (35) אֶת כָּל
אֹכְלֵי שֵׁם דָּבָר הוּא, לְפִיכָּךְ טַעְמוֹ בְּאֶלֶף
וְנִקּוּד בְּפִתַח קָטָן (סָגוּ"ל). וְ"אוֹכֵל" שֶׁהוּא
פּוֹעֵל, כְּגוֹן "כִּי כָל אוֹכֵל חֶלֶב" (וַיִּקְרָא ז:כח),
טַעְמוֹ לְמַטָּה בְּכָף וְנִקּוּד קְמַרֶץ קָטָן (צִירִירי):
תַּחַת יַד פְּרֵעָה. בְּרִשׁוֹתוֹ וּבְאֻצְרוֹתָיו (סִפְרֵי
מִטּוֹת קִנּוּ): (לו) וְהָיָה הָאֹכֵל. הַצָּבוֹר כְּשֶׁאֵר
פְּקָדוֹן הַגְּנוּזֵי לְקִיּוּם הָאָרֶץ (אוֹנְקְלוֹס):
(38) הֲנִמְצָא כֹּהֵן. [כְּתַרְגוּמוֹ] "הַנְּשַׁכַּח כְּדִין",
אִם גִּלְדֵי וַיִּבְקֶשְׁנוּ הֲנִמְצָא כְּמוֹהוּ (ב"ר צ:א).
"הֲנִמְצָא" לְשׁוֹן תְּמִיקָה, וְכֹן כָּל ה"א
הַמְשַׁמֵּשֵׁת בְּרִאשׁ תְּבָה וְנִקּוּדָה בְּחֻטְרָף פְּתַח:

Genesis 41.15-38

15. And Pharaoh said to Joseph, I have dreamed a dream, and there is none who can interpret it; and I have heard say of you, that you can understand a dream to interpret it. 16. And Joseph answered Pharaoh, saying, It is not in me; God shall give Pharaoh a favorable answer. 17. And Pharaoh said to Joseph, In my dream, behold, I stood upon the bank of the river; 18. And, behold, there came up from the river seven cows, fat and sleek; and they fed in the reed grass; 19. And, behold, seven other cows came up after them, poor and very gaunt and thin, such as I have never seen in all the land of Egypt for badness; 20. And the thin and the gaunt cows ate the first seven fat cows; 21. And when they had eaten them up, it could not be known that they had eaten them; but they were still ill favored, as at the beginning. So I awoke. 22. And I saw in my dream, and, behold, seven ears came up in one stalk, full and good; 23. And, behold, seven ears, withered, thin, and blasted by the east wind, sprung up after them; 24. And the thin ears devoured the seven good ears; and I told this to the magicians; but there was none who could declare it to me. 25. And Joseph said to Pharaoh, The dream of Pharaoh is one; God has revealed to Pharaoh what he is about to do. 26. The seven good cows are seven years; and the seven good ears are seven years; the dream is one. 27. And the seven thin and gaunt cows that came up after them are seven years; and the seven empty ears blasted by the east wind shall be seven years of famine. 28. This is the matter which I have spoken to Pharaoh; What God is about to do he shows to Pharaoh. 29. Behold, there come seven years of great plenty throughout all the land of Egypt; 30. And there shall arise after them seven years of famine; and all the plenty shall be forgotten in the land of Egypt; and the famine shall consume the land; 31. And plenty shall not be known in the land because of that famine following; for it shall be very grievous. 32. And for that the dream was doubled to Pharaoh twice; it is because the matter is established by God, and God will shortly bring it to pass. 33. Now therefore let Pharaoh select a man discreet and wise, and set him over the land of Egypt. 34. Let Pharaoh do this, and let him appoint officers over the land, and take up the fifth part of the land of Egypt in the seven years of plenty. 35. And let them gather all the food of those good years that come, and lay up grain under the hand of Pharaoh, and let them keep food in the cities. 36. And that food shall be for store to the land against the seven years of famine, which shall be in the land of Egypt; that the land perish not through the famine. 37. And the thing was good in the eyes of Pharaoh, and in the eyes of all his servants. 38. And Pharaoh said to his servants, Can we find such a one as this is, a man in whom the spirit of God is?